

« L'ivresse de Noé » Paul Baudry
(deuxième moitié du XIXème siècle).

Noé et ses enfants

La malédiction de Canaan

A sa sortie de l'arche, Noé plante une vigne et s'enivre de vin au point de se dénuder dans sa tente. C'est alors que Ham, l'un des fils, découvre cette nudité et rapporte sa vision à ses deux frères. A son réveil, Noé va maudire le fils de Ham, Canaan.

Texte difficile qui appelle l'interprétation rabbinique.

בראשית פרק ט

- (יח) ויהיו בני נח היצאים מן התבה שם וחס ויפת וחס הוא אבי כנען:
 (יט) שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ:
 (כ) ויחל נח איש האדמה ויטע כרם:
 (כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה:
 (כב) וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ:
 (כג) ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו:
 (כד) וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן:
 (כה) ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו:
 (כו) ויאמר ברוך יקוק אלהי שם ויהי כנען עבד למו:
 (כז) יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם ויהי כנען עבד למו:

רמב"ן

וברך תחלה אלהי שם, הודיעו כי יהיה שם עובד האלהים, וכנען יהיה עובד לו. "ולמו" ירמוז לזרעו של שם שהם רבים. ויתכן שיהיה "למו" חוזר גם לאחיו הנזכרים. וחזר וברך יפת בהרחבת הגבול, ושם בשכון האלהים באהליו, ושיהיה כנען עבד למו לשניהם. והנה העביד כנען לשם שני פעמים, רמז כי הוא ינחל ארצו וכל אשר לו, כי מה שקנה עבד קנה רבו (פסחים פח ב):
 ונכתב ענין היין בנח כי יש בו אזהרה ממנו יותר מפרשת נזירות, כי הצדיק תמים אשר צדקו הציל כל העולם, גם אותו החטיא היין והביא אותו לידי בזיון וקללת זרעו:

Genèse chapitre 9

18- Les fils de Noé qui sortirent de l'arche furent Sem, Cham et Japhet; Cham était le père de Canaan.

19- Ce sont là les trois fils de Noé par lesquels toute la terre fut peuplée.

20- Noé, d'abord cultivateur planta une vigne.

21- Il but de son vin et s'enivra, et il se mit à nu au milieu de sa tente.

22- Cham, père de Canaan, vit la nudité de son père, et alla dehors l'annoncer à ses deux frères.

23 - Sem et Japhet prirent la couverture, la déployèrent sur leurs épaules, et, marchant à reculons, couvrirent la nudité de leur père, mais ne la virent point, leur visage étant retourné.

24 - Noé, réveillé de son ivresse, connut ce que lui avait fait son plus jeune fils,

25- et il dit : "Maudit soit Canaan ! Qu'il soit l'esclave des esclaves de ses frères !"

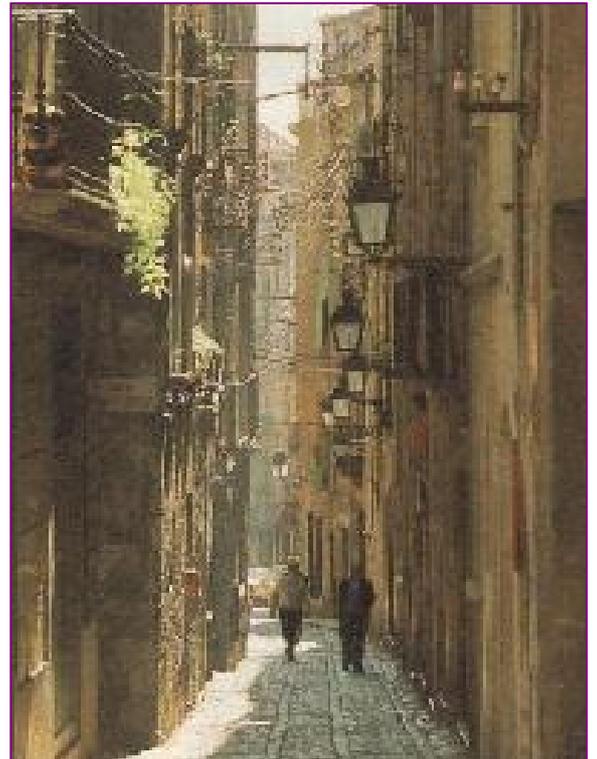
26- Il ajouta : "Soit béni l'Éternel, divinité de Sem et que Canaan soit leur esclave,

27 - que Dieu agrandisse Japhet ! Qu'il réside dans les tentes de Sem et que Canaan soit leur esclave !

Ramban (Rabbi Moshé ben Nahman – Nahmanide 1194 – 1270)

Il (Noé) a commencé par bénir le Dieu de Sem, pour faire savoir que Sem sera serviteur de Dieu, et que Canaan sera son serviteur (de Sem). Quant au mot *lamo* « pour eux » il est une allusion au fait qu'il sera serviteur des descendants de Sem qui seront nombreux. Mais il est possible de comprendre qu'il sera serviteur des deux frères mentionnés (Sem et Japhet). Ensuite il a béni Japhet par l'élargissement de ses frontières, Sem par le fait que Dieu résidera dans ses tentes, concluant que Canaan sera serviteur des deux. Et il a assujéti Canaan à Sem en deux temps [v. 24 et 27], allusion au fait que Sem [soit les descendants d'Abraham] héritera de sa terre et de ce qu'elle contient, selon le principe : « ce qu'acquiert le serviteur est acquis par le maître. » (TB Pessahim 88 b).

Et ce récit concernant le vin de Noé a été mentionné car il y a ici une mise en garde plus grande que dans les lois du nazaréen [pour qui le vin est interdit], car voici que le juste intègre dont l'intégrité a sauvé le monde [il a permis à l'humanité de continuer] a lui-même trébuché par le vin au point de se dégrader et de maudire sa descendance.

Une rue de Gérone, le quartier juif où vécut Nahmanide.